

УДК 796.011.3

ІНФОРМАЦІЙНИЙ ТА ОСВІТНІЙ ПРОСТОРИ У ВИЩОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ ТА ЇХ ВПЛИВ НА ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

Драгнєв Ю. В.

Луганський національний університет імені Тараса Шевченка

Анотація. У статті розглядаються інформаційний та освітній простори у вищому навчальному закладі та їх вплив на професійний розвиток майбутнього вчителя фізичної культури. Розкривається значення акмеологічного підходу в процесі професійного розвитку майбутнього вчителя фізичної культури. Вказано, що на професійний розвиток впливають не тільки індивідуальні особливості майбутнього вчителя фізичної культури, але і особливості інноваційного середовища. Зараз потрібне системне усвідомлення професійного розвитку майбутнього вчителя фізичної культури в умовах інформаційно-освітнього простору вищої школи.

Ключові слова: акмеологічний підхід, професійний розвиток, майбутні вчителі фізичної культури.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Виникнення інформаційного простору в Україні різко змінило ситуацію обміну інформацією у ВНЗ. Такий простір виступає загальною основою, в яку одночасно входить увесь соціум. Тенденції розвитку українській системі вищої школи вимагають глибокого і всебічного оновлення змісту вищої освіти, послідовного впровадження і використання інформаційних технологій навчання, модернізації освітньої політики в Україні в умовах інформаційного та освітнього просторів.

Якщо вказати на особливості вищезазначених просторів, то інформаційний простір повинен надати полігон для висунення і обробки нових ідей [7], а освітній простір, на нашу думку, повинен генерувати нові ідеї, форми і методи навчання у процесі професійного розвитку майбутнього вчителя фізичної культури через професійне становлення в різних видах інформаційних середовищ в умовах інформаційно-освітнього простору відповідно до інформатизації вищої освіти. Саме професійний розвиток особистості майбутнього вчителя фізичної культури, який також є учасником інформаційного простору України, визначається як цілеспрямований процес вирішення самими студентами завдань, які реалізуються у процесі фахової підготовки.

А. Антропова говорить, що сучасна педагогічна теорія характеризує показники ефективності професійного становлення особистості майбутніх педагогів, перш за все, певними технологіями підготовки студентів до педагогічної діяльності.

Вчена, спираючись на наукові здобутки В. Болотова [3], який виділяє педагогічно значущі ознаки процесу професійного становлення майбутнього педагога (професійне становлення майбутнього вчителя відбувається в процесі гуманітарної взаємодії з викладачами ВНЗ, ученими-педагогами, шкільними вчителями, з дітьми; професійне становлення майбутнього вчителя є індивідуальним творчим процесом, що розкриває індивідуальні здібності і потреби студентів) вказує на те, що професійне становлення майбутнього вчителя можна представити як цілеспрямований процес вирішення самими майбутніми вчителями завдань, які реалізуються в логіці професійної освітньої програми [1]. Ми погоджуємося з тим, що професійне становлення майбутнього вчителя є індивідуальним творчим процесом, але слід вказати, що такий процес входить у професійний розвиток майбутнього вчителя фізичної культури в умовах інформаційно-освітнього простору України.

В умовах реформування вищої освіти України та формуванні у соціумі інформаційного та освітнього просторів слід акцентувати увагу на впливі цих просторів на професійний розвиток майбутнього вчителя фізичної культури в умовах інформаційно-освітнього простору. По-перше цей вплив визначається особливістю побудови навчального процесу в умовах інформатизації освіти України; по-друге — необхідністю переусвідомлення методологічних підходів у безперервній освіті; по-третє — визначенням індивідуальних форм розвитку освітніх можливостей педагогічної системи, спрямованої на оптимізацію професійного розвитку майбутнього вчителя фізичної культури.

Зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Стаття виконана в руслі

досліджуваної в Інституті фізичного виховання і спорту Луганського національного університету імені Тараса Шевченка теми «Теорія і методика застосування інформаційних технологій у професійній підготовці майбутніх фахівців з фізичної культури і основ здоров'я в умовах неперервної освіти» (Державний реєстраційний номер 0110U000756).

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор. Розгляду освітнього простору, інформаційно-освітнього простору та інформатизації освіти присвячено дослідження таких учених (В. Богословський, І. Гашенко, А. Журавльов, В. Извозчиков, С. Калашнікова, Б. Коротяєв, В. Курило, М. Потьомкин, В. Третьяченко, та ін.) [2; 5; 6; 9]. Розгляду професійного розвитку та професійного становлення майбутніх учителів присвячено роботи таких учених (А. Антропова, В. Болотов, О. Даутова, С. Христофоров та ін.) [1; 3; 6].

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Мета даної статті полягає в тому, щоб розглянути вплив інформаційного та освітнього просторів у вищому навчальному закладі на професійний розвиток майбутнього вчителя фізичної культури.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Сучасні педагоги Б. Коротяєв, В. Курило, В. Третьяченко вказують, що «під освітнім простором ми розуміємо все те, що створено працею людини з метою виховання, навчання й освіти молодого покоління. До нього входить вся сукупність спеціально створених навчальних закладів, устаткування, книги, підручники, техніка, програмні та директивні документи, проекти... тощо» [9, с. 17]. Таке розуміння освітнього простору дає можливість переусвідомити проблему інформаційного суспільства, як чинника, що так або інакше впливає на людську культуру. Зараз відбувається синтез інформаційного та освітнього просторів, який відповідає сучасним тенденціям реформування вищої освіти в нашій державі.

Продовжуючи свої думки, вчені наголошують, що «поняття «освітній простір» достатньо умовно, тому що воно створено не природою, а людиною. З'явилося воно на визначеному етапі еволюційного розвитку людини й суспільства і з моменту зародження знаходилося й знаходиться завжди під контролем суспільства та його інститутів — релігійних, державних, суспільних. У зв'язку з цим можна вважати, що у цілому освітній простір не був і не є і в сучасний час вільним, тобто воно завжди і на всіх етапах розвитку і існування у всіх своїх складових залежить від держави [9, с. 17].

С. Калашнікова, А. Журавльов наголошують, що сучасний етап розвитку людства характеризується глобалізацією та інтеграцією

світових соціально-економічних процесів, формуванням єдиного інформаційно-освітнього простору, інтернаціоналізацією освітнього ринку. Поява і посилення цих рис — результат переходу від постіндустріального до інформаційного суспільства [8]. Ми погоджуємося, що здійснився перехід від одного (постіндустріального) до іншого (інформаційного) суспільства, і це що це характеризується формуванням єдиного інформаційно-освітнього простору, а у нашому випадку співпадає з ідеєю синтезу інформаційного та освітнього просторів.

В. Богословський, В. Извозчиков, М. Потьомкин вказують, що інформаційно-освітній простір визначається як простір здійснення особистісних змін людей в освітніх цілях на основі використання сучасних інформаційних технологій, зростаюча роль яких в організації освітньої діяльності визначає актуальність завдання конструювання і структуризації як окремо взятого навчального закладу, так і регіону і галузі в цілому [2]. Слід зазначити, що розгляд В. Богословським, В. Извозчиковим, М. Потьомкіним інформаційно-освітнього простору як простору здійснення особистісних змін людей, на нашу думку, звужено. Насамперед інформаційно-освітній простір вміщує в себе різні види інформаційних середовищ, у яких і можуть відбуватися особистісні зміни.

І. Гашенко говорить, що сучасна дидактика України вимагає системних змін, які повинні змістити акцент з власне наукового змісту окремих дисциплін на вироблення компетенції, що дозволяє випускнику орієнтуватися в актуальному інформаційному просторі і отримувати необхідні знання, уміння і навички, необхідні для вирішення приватних завдань [5]. Особистісні та системні зміни в інформаційному просторі актуальні та вимагають теоретичного і методичного обґрунтування, що у свою чергу надасть можливість усвідомити необхідність зміни світогляду у межах прогресивного розвитку інформаційного суспільства та професійного розвитку майбутнього вчителя фізичної культури в умовах інформатизації освіти.

В. Вембер говорить, що «базисом глобального процесу інформатизації суспільства є інформатизація освіти, яка повинна випереджати інформатизацію інших напрямів суспільної діяльності, оскільки саме тут формуються соціальні, психологічні, загальнокультурні і професійні фундаменти для інформатизації суспільства [4]. Така думка В. Вембера нам імпонує, і ми погоджуємося з думкою вченого. Виходячи з цього слід зазначити, що професійний розвиток майбутнього вчителя фізичної культури безумовно проходить в умовах інформатизації освіти, оскільки це веління часу, тому формування професійних компетенцій

Взаємозв'язок особистісного і професійного розвитку педагога (О. Даутова, С. Христофоров)

Параметри	Особистісний розвиток	Професійний розвиток
Цінності	Розвиток і розширення системи ціннісних орієнтацій особистості як системи морально-етичних принципів, що детермінують діяльність	Розвиток і розширення системи ціннісних орієнтацій особи як системи морально-етичних принципів, що детермінують професійну діяльність
Мета	Розвиток тенденції до самоактуалізації і самореалізації	Розвиток позитивної мотивації до професійної діяльності і підвищення своєї майстерності, самореалізація
Я-концепція	Розвиток і поглиблення адекватного і цілісного уявлення про себе. Зміцнення позитивної Я-концепції.	Адекватне формування Я-концепції вчителя. Зміцнення адекватної професійної самооцінки. Зміцнення позитивної захищеності.
Перспектива	Визначення напрямів і перспектив подальшого внутрішнього зростання	Прогнозування кар'єрного зростання і „творіння” власної професійної біографії
Завдання розвитку	Активізація розвитку когнітивної сфери як здібності до абстрактнішого і узагальненого розуміння і диференціації, категоризації явищ навколишнього світу. Рефлексія власної діяльності, особового досвіду.	Коректування, вдосконалення наявних професійних умінь, навиків, способів діяльності на основі інтеріоризації нової інформації. Рефлексія професійної діяльності, педагогічного досвіду

на основі інформаційного світогляду передбачає розвиток специфічного професіоналізму, як інтегральної характеристики фахової підготовки майбутнього вчителя фізичної культури в умовах інформаційно-освітнього простору.

С. Калашникова, А. Журавльов наголошують, що впровадження ІКТ в освітню систему України та формування єдиного інформаційно-освітнього простору — одні з пріоритетних напрямів сучасної державної політики [8]. Вченими акцентується увага на тому, що в Національній доповіді про розвиток освіти в Україні В. Кремень, М. Степко, К. Левківський, О. Сухолиткий наголошують: «Головною метою в контексті створення інформаційного суспільства й освітньо-інформаційного простору є забезпечення доступу до інформації широкого спектру споживання; ...розвиток та впровадження сучасних комп'ютерних технологій у системі освіти..., науці та інших сферах; створення в найкоротші строки необхідних умов для забезпечення широкого доступу навчальних закладів, наукових та інших установ до мережі Інтернет;розвиток освітніх і навчальних програм на базі комп'ютерних інформаційних технологій» [10, с. 29]. Професійний розвиток майбутнього вчителя фізичної культури визначається його професійним становленням у процесі фахової підготовки, реалізацією в педагогічній праці професійно значущих особистісних якостей, професійних умінь і навичок. Професійний саморозвиток представляє собою безперервний, багатогранний процес реалізації особистості майбутнього вчителя фізичної культури в умовах інформаційно-освітнього простору. Вплив інформаційного та освітнього просторів у вищому навчальному

закладі на професійний розвиток майбутнього вчителя фізичної культури безперечний, особливо у сучасних умовах інформатизації суспільства взагалі та комп'ютеризації навчального процесу зокрема. Цей вплив визначає вектор професійного розвитку майбутнього вчителя фізичної культури у процесі фахової підготовки, і характеризується саморозвитком і самоосвітою протягом усього періоду навчання.

О. Даутова, С. Христофоров вказують на те, що поза самоосвітою ідея особистісного і професійного розвитку вчителя не може бути втілена в життя [6]. Авторами зроблена спроба співвіднести параметри особистісного і професійного розвитку педагога (див. табл. 1).

Спроба О. Даутової та С. Христофорова співвіднести параметри особистісного і професійного розвитку педагога, на нашу думку, вдала і потребує належної уваги у подальшому розгляді проблеми професійного розвитку майбутнього вчителя фізичної культури інформаційному та освітньому просторах у вищому навчальному закладі.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальшого їх розвитку.

Розглянувши вплив інформаційного та освітнього просторів у вищому навчальному закладі на професійний розвиток майбутнього вчителя фізичної культури слід зазначити, що цей вплив визначається впровадженням та використанням інформаційних технологій в навчальному процесі; оновленням змісту професійної підготовки в безперервній освіті тощо. У перспективі планується розглянути проблему професійного становлен-

ня майбутнього вчителя фізичної культури на етапі професійного розвитку в інформаційному суспільстві.

Список літератури

1. Антропова А. Ю. Педагогически значимые признаки процесса профессионального становления личности будущего педагога. — Режим доступа : <http://vypuskniki.kspu.ru/doc/03/Ready.htm>
2. Богословский В. И., Извозчиков В. А., Потемкин М. Н. Информационно-образовательное пространство — область функционирования педагогических информационных технологий. — Режим доступа : <http://www.ito.su/2000/IV/IV4.html>
3. Болотов В. А. Становление личности и профессионального развития учителя / В. А. Болотов. — М. : Молодая гвардия, 2005. — 119 с.
4. Вембер В. П. Информатизація освіти та проблеми впровадження педагогічних програмних засобів в навчальний процес. — Режим доступа : <http://www.nbu.gov.ua/e-journals/ITZN/em3/content/07vvppt.htm>
5. Гашенко И. А. Проблемы и перспективы современной дидактики в период парадигмальной трансформации образовательного пространства Украины. — Режим доступа : <http://www.ukrdeti.com/firstforum/h9.html>
6. Даутова О. Б., Христофоров С. В. Самообразование учителя как условие его личностного и профессионального развития. — Режим доступа : http://anthropology.ru/ru/texts/dautova/educinnov_39.html
7. Информационное общество, информационное пространство, информационная политика: существуют ли они в Украине. — Режим доступа : <http://www.day.kiev.ua/79809/>
8. Калашникова С. А., Журавльов А. В. Інтеграція України у світовий інформаційно-освітній простір: глобальні діалоги та дистанційне навчання. — Режим доступа : <http://www.uara-dlc.org.ua/kalash4.html>
9. Коротяев Б. И., Курило В. С., Третьяченко В. В. Диалектика «недостающего» и «избыточного» в образовательном пространстве / Б. И. Коротяев, В. С. Курило, В. В. Третьяченко : монография. — Луганськ : Альма-матер, 2006. — 240 с.
10. Національна доповідь про розвиток освіти в Україні / Відпов. за випуск : Кремень В. Г., Степко М. Ф., Левківський К. М., Сухолиткий О. С. — К. : Міністерство освіти і науки, 2001. — 39 с.

Надійшла до редакції 25.12.2010 р.

Драгнев Ю. В. Информационное и образовательное пространства в высшем учебном заведении и их влияние на профессиональное развитие будущего учителя физической культуры.

В статье рассматриваются проблемы профессионального развития будущего учителя физической культуры в условиях информационно образовательного пространства. Раскрывается значение акмеологического подхода в процессе профессионального развития будущего учителя физической культуры. Указано, что на профессиональное развитие влияют не только индивидуальные особенности будущего учителя физической культуры, но и особенности инновационной среды. В настоящий момент нужно системное осознание профессионального развития будущего учителя физической культуры в условиях информационно образовательного пространства высшей школы.

Ключевые слова: акмеологический подход, профессиональное развитие, будущие учителя физической культуры.

Dragnev Y. V. Informative and educational spaces in higher educational establishment and their influence on professional development of future teacher of physical culture.

In the article the problems of professional development of future teacher of physical culture are examined in the conditions of informative educational space. The value of akmeologicheskij approach opens up in the process of professional development of future teacher of physical culture. It is indicated that not only the individual features of future teacher of physical culture but also features of innovative environment influence on professional development. The system awareness of professional development of future teacher of physical culture is presently needed in the conditions of informative educational space of higher school.

Keywords: akmeologicheskij approach, professional development, future teachers of physical culture.